

Pohjanvalkotäpläpaksupää

Fjällsilversmygare
Hesperia comma catena

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Uhanalainen (LSA 1066/2023)

Rauhoitettu (LSA 1066/2023)

EU:n lajikoodi: 1933

Luontodirektiivin laji (liite II)

ALP suojelutaso suotuisa, vakaa

Luonnehdinta

Pohjanvalkotäpläpaksupää on pienehkö päiväperhonen, jonka etusiipien kärkiväli on 22–25 mm. Siipien väri on oranssinruskeankirjava. Etusiivet ovat pitkät ja kapeat suhteessa takasiipiin, ja istuessaan perhonen taittaa etusiivet noin 45 asteen kulmaan takasiipien yläpuolelle. Lajin pää ja keskiruumis ovat hyvin kookkaat suhteessa siipien kokoon. Takasiipien alapinnoilla on useita valkoisia täpliä, joiden perusteella lajin erottaa helposti sukulaisistaan. Suomessa pohjanvalkotäpläpaksupään esiintymisalueella ei esiinny muita samannäköisiä lajeja.

Elinympäristö ja levinneisyys

Pohjanvalkotäpläpaksupää esiintyy vain Pohjois-Fennoskandiassa Kölivuoristossa ja Kuolan niemimaan etelärannikolla. Niinpä Suomessa lajia tavataan vain suppealla alueella Käsivarren Lapin tuntureilla, missä lajilla tunnetaan yksi esiintymispaikka, Annjaloanjin pahkan alapuolinen niittyjuotti. Yksittäisiä havaintoja on tehty muuallakin Käsivarren niin sanotuilla takatuntureilla, muun muassa Meekonpahdalla ja Pumbovarilla. Lajista on muutamia aiempia havaintoja myös Saanalta ja yksi Kaaresuvannosta.

Pohjanvalkotäpläpaksupää elää kalkkiperaisilla rehevääkasvuilla tuntureiden rinneriityillä, joilla kasvaa runsaasti meksikasveja, kuten kurjenpolvea (*Geranium* spp.), pikkutervakkoa (*Lychnis alpina*) ja tunturikohokkia (*Silene acaulis*).

Nykytila ja uhkatekijät

Pohjanvalkotäpläpaksupään esiintymä Annjaloanjilla on pysytellyt vakaana, vaikka havaintojen määrä vuosien välillä on vaihdellut huomattavasti havainnoinnin määrästä ja sääoloista riippuen. Useina vuosina pohjanvalkotäpläpaksupään lentoaikana on tehty runsaasti havaintoja, ja tällaisina vuosina populaation kooksi on arvioitu yli tuhat yksilöä. Lajin esiintymä Annjaloanjilla sijaitsee luonnonsuojelualueella osana Käsivarren erämaa-alueita. Lajin uhkatekijöitä ovat suppea levinneisyysalue, sopivien elinympäristöjen vähäinen määrä sekä mahdollinen porojen ylilaidunnus Kilpisjärven tuntureiden alueella.

Hoitosuositukset

Koska pohjanvalkotäpläpaksupään tärkein tunnettu nykyesiintymä on suojeltu ja yksittäishavaintojen paikatkin sisältyvät Natura-alueisiin, lajin säilymisen kannalta merkittävintä on porojen ylilaidunnuksen estäminen. Porojen määrää Käsivarren Lapin alueella tulee säädellä siten, ettei pahoja ylilaidunnustilanteita pääse syntymään. Ylilaidunnuksen välttämiseksi pohjanvalkotäpläpaksupään esiintymisalueiden aitaamisen tarvetta pitäisi selvittää.

Lähteet

- Ilmonen, J., Rytteri, T. & Alanen, A. (toim.). 2001. Luontodirektiivin kasvit ja selkärangattomat eläimet – Suomen Natura 2000 -ehdotuksen luonnontieteellinen arviointi. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 510. 177 s.
- Kaitila, J. & Rantala, M. 2009. Perhoset (Lepidoptera). Teoksessa: Hyvärinen, E. & Sulkava, P. (toim.). Hyönteiskartoitukset Annjaloanjilla ja Toskaljärven ympäristössä Käsivarren erämaa-alueella vuonna 2007 ja 2008. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 185. pp. 26–44.
- Somerma, P. 1997. Suomen uhanalaiset perhoset. Suomen ympäristökeskus, Suomen Perhostutkijain Seura, Helsinki. 336 s.

Kuva: Pekka Malinen, Luomus, CC-BY-SA-4.0